

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МЕДИКО-ПРИРОДНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Основи психосоматики та тілесно-орієнтованої терапії

Ступінь вищої освіти «бакалавр»
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 053 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»

Миколаїв 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психосоматики та тілесно-орієнтованої терапії»
для студентів ступеня вищої освіти «бакалавр».

За спеціальністю 053 «Психологія»

Розробник: Танасійчук О.М.- доцент кафедри

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 1 від 27.08.23р.

Завідувач кафедри психології Петьков В.А.

Робочу програму погоджено Вченою радою університету

Протокол № 2 від 28.08.23р.

Голова Вченої ради Михайло Волков

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Вибіркова	
Мова викладання – Українська мова	Спеціальність: 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
		4-й	
Загальна кількість годин – 150		Семестр	
		7-й	
Тижневих годин для: ОФН– 4	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Лекції	
		24 год.	
		Практичні, семінарські	
		48 год.	
		Лабораторні	
		- год.	
		Самостійна робота	
		78 год.	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для очної форми навчання 150 – год.: 72 год. – аудиторні заняття, 78 год. – самостійна робота (48 % до 52 %).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – ознайомлення студентів з базовими принципами теоріями, поняттями психосоматики; розкриття змісту, причин, механізмів, проявів та наслідків психосоматичних захворювань; формувати у майбутніх психологів навичок діагностичної, профілактичної та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Завдання курсу:

- розкрити змісту базових теоретичних засад психосоматики;
- ознайомити студентів з аспектами прояву різних психосоматичних захворювань, чинниками та механізмами їх виникнення;
- ознайомити з психологічними методами діагностики та психотерапії психосоматичних хворих.

Вивчення лекційного курсу студентів спрямовано на засвоєнні таких знань:

- основні поняття психосоматики;
- концептуальні засади психосоматики;
- чинники психосоматичних захворювань;
- загальні характеристики прояву та динаміки різних психосоматичних захворювань;
- основи діагностики, профілактики та психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Опанування курсу під час семінарських занять та самостійної роботи студенти повинно сприяти формуванню низки практичних навичок:

- здатність до виявлення психосоматичних захворювань та їх чинників;
- здатність до диференціації психосоматичних хвороб;
- здатність до психодіагностики психосоматичних хворих;
- здатність до психологічної допомоги психосоматичним хворим.

Під час вивчення дисципліни «Основи психосоматики та тілесно-орієнтовної терапії» у здобувачів вищої освіти мають сформуватися компетентності:

I. Загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

II. Фахові:

ФК 08. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

ФК 09. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

У процесі вивчення дисципліни досягаються такі програмні результати навчання:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування

психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН 12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, тренінгів відповідно до вимог замовника.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку, вміло використовувати психотерапевтичні прийоми і прийоми впливу на свідомість і поведінку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться: 150 год. / 5 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

КРЕДИТ 1

Тема №1. Психосоматичні розлади.

Загальні ознаки психосоматичних розладів. Психосоматичні теорії і моделі. Стратегії поведінки при стресі. Психосоматическіе концепції. Інтегративний підхід в психосоматики.

Тема №2. Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері та які ускладнюються соматичною патологією.

Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері. Диссоціативніе розлади рухів і відчуттів (конверсійні розлади). Соматоформні розлади. Психічні розлади, які ускладнюються соматичною патологією. Розлади харчової поведінки (F50). Соматичні ускладнення при алкогольної залежності

КРЕДИТ 2

Тема 3. Психічні розлади при соматичних захворюваннях

1. Соматогенні психічні розлади. ідроми потьмарення свідомості. Синдроми виключення свідомості. Психоорганический синдром і деменція. Астенічний синдром при соматичних захворюваннях. Соматогенні емоційні порушення. Нозогенних психічні розлади. Ставлення до хвороби. Власне нозогенніе психічні розлади. Приватні аспекти психічних порушень при соматичних захворюваннях. Психічні порушення при онкологічних захворюваннях. Психічні розлади перед- і післяопераційного періодів

КРЕДИТ 3

Тема 4. Діагностика в психосоматики.

Діагностична бесіда. Психологічні тести в психосоматичної практиці. Короткий огляд проектних тестів. Тест Роршаха. Сонди-тест. ТАТ – тематичний тест апперцепції. Рисункові проектні тести. Тест «Образ себе». Тест «Тілесні стану»

КРЕДИТ 4

Тема 5 Психотерапія при психосоматичних захворюваннях

Загальні питання терапії психосоматичних пацієнтів. Суггестивная психотерапія. Психосинтез. Терапія, сфокусована на вирішенні. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінкова психотерапія. Символдрама (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз. Терапія мистецтвом (арт-терапія). Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювальнo-рухова терапія. Нейролінгвістичне програмування (НЛП). Сімейна психотерапія

КРЕДИТ 5

Тема 6.Тілесно-орієнтована психотерапія. Танатотерапія

Загальні риси тілесно-орієтована психотерапії. Основні школи тілесно-орієтованої психотерапії. Техніки. Вправи.. Загальні риси Танатотерапії.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин												
	очна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п,с	лаб	інд	с.р.		л	п,с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Кредит 1.													
Тема №1. Психосоматичні розлади.	14	2	2			10							
Тема №2. Психічні розлади, що проявляються в соматичній сфері та які ускладнюються соматичною патологією.	16	2	2			12							
Разом за кредитом 1.	30	4	4			22							
Кредит 2.													
Тема №3. Психічні розлади при соматичних захворюваннях	30	4	6			20							
Разом за кредитом 2.	30	4	6			20							
Кредит 3.													
Тема 4. Діагностика в психосоматики. Діагностична бесіда. Психологічні тести в психосоматичній практиці.	30	4	6			20							
Разом за кредитом 3.	30	4	6			20							
Кредит 4.													
Тема 5 Психотерапія при психосоматичних захворюваннях	30	4	12			14							
Разом за кредитом 4.	30	4	12			14							
Кредит 5.													
Тема 6. Тілесно-орієнтована психотерапія. Танатотерапія	30	8	20			2							
Разом за кредитом 5.	30	8	20			2							
Всього	150	24	48			78							

6.

Теми семінарських, практичних занять

№ з/ п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФ Н	ЗФ Н
1	Тема №1. Психосоматичні розлади. Загальні ознаки психосоматичних розладів. Психосоматичні теорії і моделі. Стратегії поведінки при стресі. Психосоматическіє концепції. Інтегративний підхід в психосоматики.	2	
2	Тема №2. Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері та які ускладнюються соматичною патологією. Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері. Дісоціативніє розлади рухів і відчуттів (конверсійні розлади). Соматоформні розлади. Психічні розлади, які ускладнюються соматичною патологією. Розлади харчової поведінки (F50). Соматичні ускладнення при алкогольної залежності.	2	
3	Тема №3. Психічні розлади при соматичних захворюваннях 1. Соматогенні психічні розлади. індроми потьмарення свідомості. Синдроми виключення свідомості. Психоорганический синдром і деменція. Астенічний синдром при соматичних захворюваннях. Соматогенні емоційні порушення. Нозогенних психічні розлади. Ставлення до хвороби. Власне нозогенние психічні розлади. Приватніаспекти психічних порушень при соматичних захворюваннях. Психічні порушення при онкологічних захворюваннях. Психічнірозлади перед- і післяопераційного періодів.	6	
4	Тема 4. Діагностика в психосоматики. Діагностична бесіда. Психологічні тести в психосоматичної практиці. Короткий огляд проектних тестів. Тест Роршаха. Сонди-тест. ТАТ – тематичний тестапперцепції. Рисункові проектні тести. Тест «Образ себе». Тест «Тілесні стану»	6	
5	Тема 5 Психотерапія при психосоматичних захворюваннях Загальні питання терапії психосоматичних пацієнтів. Суггестивнаяпсихотерапія. Психосинтез. Терапія, сфокусована на вирішенні. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінковапсихотерапія. Символдрама (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз. Терапія мистецтвом (арт-терапія). Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювальньо-рухова терапія. Нейролінгвістичне програмування	4	

	(НЛП). Сімейна психотерапія		
6	Тема 6. Тілесно-орієнтована психотерапія. Танатотерапія Загальні риси тілесно-орієнтована психотерапії. Техніки. Вправи. Танатотерапія. Загальні риси Танатотерапії	10	
Всього		48	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено навчальним планом	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ОФН	ЗФН
1	Тема №1. Психосоматичні розлади. Загальні ознаки психосоматичних розладів. Психосоматичні теорії і моделі. Стратегії поведінки при стресі. Психосоматическіе концепції. Інтегративний підхід в психосоматики.	10	
2	Тема №2. Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері таякі ускладнюються соматичною патологією. Психічні розлади, що проявляються в соматичної сфері. Дісоціатівниерозлади рухів і відчуттів (конверсійні розлади). Соматоформні розлади. Психічні розлади, які ускладнюються соматичною патологією. Розлади харчової поведінки (F50). Соматичні ускладнення при алкогольної залежності.	12	
3	Тема №3. Психічні розлади при соматичних захворюваннях 1. Соматогенні психічні розлади. індроми потьмарення свідомості. Синдроми виключення свідомості. Психоорганический синдром і деменція. Астенічний синдром при соматичних захворюваннях. Соматогенні емоційні порушення. Нозогенних психічні розлади. Ставлення до хвороби. Власне нозогенние психічні розлади. Приватні аспекти психічних порушень при соматичних захворюваннях. Психічні порушення при онкологічних захворюваннях. Психічні розлади перед- іпісляопераційного періодів.	20	
4	Тема 4. Діагностика в психосоматики. Діагностична бесіда. Психологічні тести в психосоматичної практиці. Короткий огляд проектних тестів. Тест Роршаха. Сонди-тест. ТАТ – тематичний тест апперцепції. Рисункові проектні тести. Тест «Образ себе». Тест «Тілесні стану»	20	

5	Тема 5 Психотерапія при психосоматичних захворюваннях Загальні питання терапії психосоматичних пацієнтів. Суггестивна психотерапія. Психосинтез. Терапія, сфокусована на вирішенні. Позитивна психотерапія. Гештальт-терапія. Когнітивно-поведінкова психотерапія. Символдрама (метод кататимного переживання образів). Транзактний аналіз. Терапія мистецтвом (арт-терапія). Креативна візуалізація. Психодрама. Танцювально-рухова терапія. Нейролінгвістичне програмування (НЛП). Сімейна психотерапія	2	
6	Тема 6. Тілесно-орієнтована психотерапія. Танатотерапія Загальні риси тілесно-орієнтована психотерапії. Техніки. Вправи. Танатотерапія. Загальні риси Танатотерапії	2	
Всього		78	

9.

Методи навчання

Традиційні методи навчання:

– пояснювально-ілюстративний метод – студенти отримують знання на лекції, з навчальної або методичної літератури, через електронний посібник в «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення; застосовується для передачі великого масиву інформації;

– репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила, діяльність студентів носить алгоритмічний характер, тобто дія виконується на основі інструкцій, приписів, правил в аналогічних, подібних з показаним зразком ситуаціях;

– метод проблемного викладу – використовуючи різноманітні джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доказів, порівнюючи точки зору, різні підходи, показує спосіб вирішення поставленого завдання, студенти як би стають свідками й співучасниками наукового пошуку;

– частково-пошуковий, або евристичний, метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні (або самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок, процес мислення набуває продуктивного характеру, але при цьому поетапно направляється й контролюється педагогом або самими студентами на основі роботи над програмами (у тому числі й комп'ютерними) і навчальними посібниками, найчастіше застосовується як спосіб активізації мислення, порушення інтересу до пізнання на практичних заняттях і колоквиумах;

– дослідницький метод – після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань і короткого усного або письмового інструктажу студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й вимірювання й виконують інші дії пошукового характеру; ініціатива, самостійність, творчий пошук проявляються в дослідницькій діяльності найбільш повно.

Активні методи навчання:

– практичні вправи, у процесі виконання яких студенти моделюють свої

дії у різних навчальних і виховних ситуаціях майбутньої професійної діяльності;

– аналіз конкретних ситуацій як індивідуально, так і в малих навчальних групах (6-8 осіб), у ході розбору яких студенти не тільки вчаться формулювати проблеми й ухвалювати рішення щодо них, але й виробляють ряд важливих навичок в області міжособистісної комунікації, групової роботи й лідерства;

– робота в малих навчальних групах, у ході якої студенти виконують практичні вправи, розбирають конкретні ситуації, готують групові проекти й беруть участь у ділових іграх; така робота допомагає студентам освоювати рольову поведінку, учитися ефективному спілкуванню й обміну досвідом, виробляти лідерські якості.

– ділові ігри носять комплексний характер і проводяться для студентів на основі закордонних методик, сприяючи більш глибокому розумінню й ефективному закріпленню вивчених ними дисциплін.

– Широко використовуються методи відео й комп'ютерної комунікації.

10. Методи контролю

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (заліку).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання самостійних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних самостійних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – залік на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне заліку.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти під час аудиторних занять та самостійної роботи впродовж семестру, наведений в таблиці.

Під час заліку застосовується наступна шкала оцінювання:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
64–74	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Перелік питань до заліку

1. Визначити поняття психосоматики.
2. Історія виникнення психосоматичних теорій і моделей.
3. Поняття алекситимії.
4. Розповісти про стратегії поведінки при стресі.
5. Визначити типи і стратегії копінг-поведінки та стилів поведінки.
6. Алгоритм проведення діагностичної бесіди.
7. Психологічні тести в психосоматичній практиці.
8. Тести для виявлення різних форм психічних розладів (тривожних, депресивних та інші).
9. Джерела емоційно обумовлених (психосоматичних) захворювань.
10. Типи емоційного відношення хворих до своєї хвороби.
11. Визначити поняття нозогенії при психосоматичних захворюваннях.
12. Класифікації та клінічна картина різних варіантів нозогеній.
13. Особливості психосоматичних розладів і методів психотерапії у дитячому віці.
14. Картина особистості при психосоматичних порушеннях органів дихання.
15. Методи психотерапії, що застосуються при лікуванні психосоматичних захворювань органів дихання.
16. Психосоматичні захворювання серцево-судинної системи. Картина особистості.
17. Особливості психотерапії при захворюваннях серцево-судинної системи.
18. Особливості особистості при психосоматичних захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
19. Психотерапії при психосоматичних захворюваннях шлунково-кишкового тракту.
20. Нервова анорексія і булімія. Психосоматичні особливості. Методи психотерапевтичної роботи.
21. Психосоматичний аспект ожиріння. Особливості психотерапевтичної роботи з такими клієнтами.
22. Психосоматичні аспекти хвороб щитовидної залози. Картина особистості.

23. Види і методики психотерапії, що використовуються в роботі з пацієнтами з хворобами щитоподібної залози.
24. Цукровий діабет. Картина особистості і види психотерапії.
25. Картина особистості при психосоматичних захворюваннях шкіри.
26. Психотерапія психосоматичних захворювань шкіри.
27. Психосоматичні захворювання, пов'язані з репродуктивною функцією жінки. Умови виникнення і методи психотерапевтичної допомоги.
28. Предменструальний синдром. Картина особистості і методики психотерапії.
29. Онкологія молочної залози та матки. Види психотерапії, що використовуються при роботі з жінками з цією патологією.
30. Картина особистості при психосоматичних гінекологічних порушеннях.
31. Картина особистості при функціональних сексуальних порушеннях, особливості психотерапії.
32. Психосоматичні захворювання опорно-рухової системи. Картина особистості.
33. Психотерапія при захворюваннях опорно-рухової системи.
34. Види головного болю. Особливості особистості та механізм формування больових відчуттів.
35. Методи психотерапії, що застосовуються при функціональних головних болях.
36. Картина особистості і клінічна картина психовегетативних розладів.
37. Психотерапевтичні методи корекції психовегетативних порушень.
38. Психосоматичні аспекти депресивних розладів.
39. Картина особистості та особливості психотерапевтичної роботи з різними формами депресивних розладів.
40. Психосоматичні аспекти інфекційних захворювань. Виникнення і перебіг цих розладів.
41. Психотерапевтичні методи роботи при інфекційній патології.
42. Особливості психосоматичних порушень при онкологічних захворюваннях.
43. Конверсійна теорія З. Фрейда
44. Модель вегетативних неврозів та векторна теорія Ф. Александера.
45. Психосоматичні медицина А. Данбар.
46. Его-психологія Х. Кохута у психосоматиці.
47. Концепція десоматизації М. Шура.
48. Аналітична психологія К. Юнга у психосоматиці.
49. Тілесно-орієнтована психологія В. Райха у психосоматиці.
50. Неофрейдисти: К. Хорні, А. Адлер та інші.
51. Психофізіологічні концепції: ідеї І.М. Сеченова, Г. Сельє.
52. Психосоматичні захворювання в межах гуманістичних концепцій: К. Роджерс, А. Маслоу.
53. Транзактний аналіз Е. Берна.
54. Біхевіористичний підхід у психосоматиці.
55. Когнітивістський підхід у психосоматиці.
56. Концепція алекситимії П. Сіфеноса.

57. Теорія Я. Морено.
58. Психодіагностика як продукт аналізу соматичних проблем.
59. Основні підходи та принципи психологічної діагностики психосоматичних хворих.
60. Методи діагностики у психосоматиці.

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни «Основи психосоматики та тілесно-орієнтована терапія».
2. Опорний конспект з лекцій навчальної дисципліни «Основи психосоматики та тілесно-орієнтована терапія»

12. Рекомендована література Основна

1. Вітенко І. С. Медична психологія: підручник / І. С. Вітенко.- К.: Здоров'я, 2007.- 208 с.
2. Губенко І. Я. Основи загальної і медичної психології, психічного здоров'я та міжособового спілкування / І. Я. Губенко, О. С. Карнацька, О. Т. Шевченко.- К.: Медицина, 2018.- 312 с.
3. Максименко С. Д. Медична психологія: підручник /С. Д. Максименко.- К.: Нова книга, 2008.- 520 с.
4. Маруненко І.М., Неведомська Є.О. Біологія людини з основами генетики: Посібник для лабор. і сам ост. робіт для студ. небіол. спец. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2008.- 98 с.
5. Маруненко І.М., Неведомська Є.О., Бобрицька В.І., З.Ф. Сіверс Основи генетики людини: Навчальний посібник для студ. вищ. пед. навч. закл. - К.: КМПУ, 2006.- 170 с.
6. Пішак В.П., Мещішен І.Ф., Пішак О.В., Мислицький В.Ф. Основи медичної генетики: - Чернівці: Мед. Академія 2000. – 248 с.

Додаткова

1. Бердишев Г.Б., Криворучко І.Ф. Медична генетика. К.: Вища школа. – 1993. – 143

с.

Інформаційні ресурси:

1. uk.wikipedia.org/wiki
2. www.newikis.com/uk/wiki
3. ddpu.drohobych.net/departments/sgf
4. <http://makhnii-history.blogspot.com>